

# Presentació

## LAIA ARAÑÓ VEGA

Fundació Carles Pi i Sunyer (Espanya)

Grup d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies (GReDD – UAB)

Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies (CEDID – UAB)

<https://orcid.org/0000-0003-0260-840X>

## JOSEP-VICENT GARCIA RAFFI

Universitat de València (Espanya)

Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies (CEDID – UAB)

Grup de Recerca Educació Literària, Cultura i Societat (ELCIS – UV)

<https://orcid.org/0000-0001-5821-5221>

doi: <https://dx.doi.org/10.7238/dd.voi10.409552>

Els articles que presentem en aquest monogràfic són resultat del projecte «Memòria i patrimoni de l'exili a l'Euroregió (1936–1945)»,<sup>1</sup> dut a terme entre el gener del 2020 i el desembre del 2021. Liderat per la Fundació Carles Pi i Sunyer, hi van participar la Universitat de les Illes Balears, la Université Toulouse Capitole, el Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera, el Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies de la Universitat Autònoma de Barcelona, els Archives Municipales d'Agde (Erau) i la Universitat de València. El projecte, finançat el 2019 pel programa Cultura de l'Euroregió Pirineus Mediterrània, va partir de la necessitat d'inventariar i difondre els espais i els escrits de memòria de la guerra del 1936–1939 als territoris d'aquesta euroregió (Catalunya, Occitània i les Illes Balears).

«Memòria i patrimoni de l'exili a l'Euroregió (1936–1945)» ha servit, en primer lloc, per connectar i teixir ponts entre els diferents territoris, grups de recerca i investigadors (historiadors, filòlegs, arxivers, conservadors de patrimoni i documentalistes, entre d'altres) que centren els seus estudis i recerques en l'exili republicà i en els camps de concentració francesos. Des d'una òptica multidisciplinària i transfronterera, s'han establert vincles a tots els territoris de l'Euroregió, un espai geogràfic lligat amb el final de la guerra d'Espanya i el trencament social, humà i polític que va comportar l'exili.

1 Número oficial de registre: APC-2019-13 (Euroregió Pirineus Mediterrània).

El projecte, en segon lloc, ha servit per generar debats sobre l'estat de la qüestió d'aquesta línia de recerca i, sobretot, per crear el primer repositori sobre l'exili i els camps francesos. Es tracta del «Repositori d'exili (1936–1945). Cercador de la Retirada i dels camps de concentració del sud de França», accessible des d'aquest [enllaç](#), que permet tant els investigadors com la resta de la ciutadania cercar d'una manera fàcil i àgil quins són i on es troben els espais de memòria de l'Euroregió sobre els camps i la Retirada; localitzar la documentació relativa a aquest fet històric en qualsevol arxiu dels estats espanyol i francès, i conèixer el nom de les associacions, centres de recerca i d'investigació de l'Euroregió que tenen com a punt d'interès aquest objecte d'estudi. El projecte assenta les bases, doncs, d'altres repositoris o bases de dades sobre diferents aspectes socials, econòmics, històrics o culturals dels territoris de l'Euroregió que es puguin crear en el futur.

En el monogràfic s'ha pretès anar una mica més enllà desenvolupant els eixos vertebradors des dels quals s'ha estructurat el projecte: els espais de memòria i els espais documentals i de patrimoni. De la mà de diferents especialistes i estudiosos en la matèria, es treballa i s'intenta descriure el panorama actual en matèria memorialística en els tres territoris euroregionals: Catalunya, les Illes Balears i Occitània.

Catalunya presenta, amb molta diferència, la perspectiva més favorable, gràcies a una oferta museística, hemerogràfica i arxivística relativament àmplia, que permet atendre les demandes provinents de la recerca, els centres educatius i la ciutadania en general (Arañó Vega, Doll-Petit & Montblanc Lasaga). Occitània, en canvi, aporta una infraestructura documental molt rellevant i potent, encara que en algun cas notablement burocratitzada, fet que hi dificulta un accés àgil. Pel que fa als espais de memòria hi trobem prop de 250 espais la major part dels quals són senyalitzats (Gaitx Moltó & Serrano Jiménez). Les Balears, finalment, ofereixen pocs recursos per valorar els seus espais de memòria sobre la Guerra Civil i l'exili, circumstància que s'explica sobretot per la incidència limitada que hi va tenir el fenomen, però també per la feblesa de les seves infraestructures culturals en matèria de memòria i història del segle xx (Ginard Féron). Per completar aquest visió panoràmica, s'han estudiat els centres de documentació que, tot i localitzar-se fora del territori euroregional, són

interessants per a l'estudi que ens ocupa, perquè són espais fonamentals per a la recerca i investigació sobre l'exili del 1939 i els camps de concentració francesos (Collado Cerveró & Mirón González).

Finalment, aquest monogràfic té la voluntat de ser una eina útil per a investigadors, professors, estudiants i usuaris en general que estiguin interessats a conèixer o a localitzar qualsevol tipus de documentació original o un espai de memòria que faci referència a l'exili republicà del 1939, una petita part de la història europea del segle xx que va esdevenir crucial per a uns homes i dones que van haver de marxar de casa seva fugint de les bombes, de la repressió i de la mort, mentre deixaven enrere la llibertat, la democràcia i la República.



This work is subject to a [Creative Commons Attribution 4.0 International Public License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

